

TEORIE DRAMATU

PŘEDÁVÁNÍ INFORMACE – 3. část

EPICKÉ KOMUNIKAČNÍ STRUKTURY

zdroj: Manfred Pfister: Das Drama

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- **„Epizace“ dramatu**

- Absolutní bezprostřednost vnitřního a vnějšího komunikačního systému (nepřítomnost zprostředkujícího komunikačního systému)
představuje idealizovanou normu, která je v historii dramatických textů stále znovu porušována
- Brecht – model antiaristotelského epického divadla –
základ k široké teoretické diskusi o platnosti této normy a oprávněnosti jejího porušování

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- **Zrušení účelovosti**

- V epickém díle – samostatnost částí
- V dramatickém díle účelovost částí – směřování kupředu, k cíli, ke konci
- Epické drama: jednotlivé části jsou relativně samostatné – vztahy scén jsou důležitější než vztah-směřování jednotlivé scény ke konci
- V epickém dramatu: napětí směrem na průběh, v absolutním dramatu napětí směrem k výsledku

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- **Zrušení koncentrace**

- Rezignace na koncentrované zobrazení
- Přednost má široké pojetí, mnohost prvků, situací, plnost detailů...
- Tato tendence se objevuje už v naturalismu – např. u Ibsena – pokus sledovat “chaos pudových kořenů až k nejmenším a nejjemnějším odbočením a rozvětvením“

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- Mají se zprůhlednit psychologické, sociální a příčinné souvislosti, které přesahují osobní a mezilidské aspekty – kritika skutečnosti

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- **Zrušení absolutnosti**

- Jazykové kritérium – protiklad zprávy a zobrazení (už Aristoteles a Platón)
- Narativní texty – zprostředkující komunikační systém; dramatické texty – absence tohoto systému
- Budování zprostředkujícího komunikačního systému už dávno před Brechtem: antický chór, středověká mystéria, asijské divadlo aj.

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- Způsob realizace u Brechta: prolog, epilog, chór, song, montáž, transparenty a projekce, postavy vedoucích hry a komentátorů, vypadávání z role – zcizování, odhalování divadelního aparátu aj.
- Překrytí vnitřního komunikačního systému epickou rovinou reflexe a komentáře (tj. zprostředkujícího komunikačního systému) se stává základním stavebním kritériem

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- Tato forma epizace má antiiluzivní funkci, působí proti identifikačnímu vcítění diváka do postav a situací – napomáhá kritickému odstupu

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- **Techniky epické komunikace**
 - Relevantní je pro nás tendence ke zrušení absolutnosti
 - Dramaturgické prostředky, v nichž se realizují epické komunikační struktury – viz dále

Předávání informací / Epické komunikační struktury

– Autorská epizace

- Autorský vedlejší text
- Projekce, transparenty, scénické titulky...
- Montáž

Předávání informací / Epické komunikační struktury

– Epizace postavami mimo hru

- „Postava mimo hru“ funguje buď pouze ve zprostředkujícím komunikačním systému, nebo jak v něm tak v rovině vnitřního komunikačního systému hry
- Autorské prology a epilogy (Terentius, Brecht – „Dobrý člověk ze Sečuanu“) – přednáší je postava zůstávající vně, mimo vnitřní komunikační systém

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- Chór - příklady: Schiller „Nevěsta messinská“, Brecht „Kavkazský křídový kruh“
- Postava režiséra, opovědníka, vedoucího hry... je podobným prvkem jako chór, komentuje, ale je většinou stále přítomen na jevišti. Může hru kdykoli přerušit, přeskupit chronologii událostí, vynechávat časové úseky, tematizovat principy vlastního aranžmá fabule atd. Jeho perspektiva je nadřazena postavám vnitřní hry

Předávání informací / Epické komunikační struktury

– Epizace interními postavami hry

- zprostředkující komunikační systém neobstarávají postavy mimo hru, ale postavy, které se samy nacházejí v dramatické situaci
- Prolog mluvený postavou ze hry, podobně epilog – příklad: Shakespeare „Bouře“ – Prosperův epilog – mluví ho Prospero jako postava ze hry i jako herec hrající Prospera

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- Chór
- Song (u Brechta) – moderní ekvivalent chóru. Není motivován jako píseň v dramatu v rovině hry, rozbíjí vnitřní komunikační systém v přímé komunikaci s diváky
 - Šalamounův song - Třigrošová opera *versus* Matka Kuráž

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- Mluvení stranou
- Porušení iluze
- Expoziční vyprávění
- Zpráva posla
- Reflexe a komentáře

Předávání informací / Epické komunikační struktury

– Mimojazyková epizace

- Děje se prostřednictvím herce – herec se v roli nerozplyne, ale artistická virtuosita ho vysouvá stále před roli (často v komediích). Naplňuje se v tom zprostředkující funkce herce vůči roli, kterou předvádí ve vědomém odstupu
- Silně patrné je to třeba v commedii dell'arte, kde pevně daný typ postavy a pevně daná polomaska působí proti identifikačnímu rozplynutí herce v postavě

Předávání informací / Epické komunikační struktury

- **Přehled epizačních technik** – viz samostatný soubor – wordové schéma „Epizační techniky – schéma“